

УДК 621.311.153

Б.Я. Оробчук, к.т.н., доцент, М.М. Корягін

Тернопільський національний технічний університет імені Івана Пулюя, Україна

**ПІДВИЩЕННЯ ДОСТОВІРНОСТІ КОНТРОЛЮ РОБОТИ
ОБЛАДНАННЯ РЕЛЕЙНОГО ЗАХИСТУ І АВТОМАТИКИ**

V. Orobchuk, Ph.D., Assoc. Prof., M. Koryagin

**INCREASING THE RELIABILITY OF MONITORING THE OPERATION
OF RELAY PROTECTION AND AUTOMATION EQUIPMENT**

Основне обладнання електроенергетичних систем, зокрема генератори, трансформатори, лінії електропередачі, електродвигуни нерозривно взаємопов'язане в процесі виробництва, передачі, розподілу та споживання електричної енергії. Внаслідок цього є дуже не вигідним і з економічної, і з технологічної точки зору необґрунтоване його відключення або вихід з ладу. Цей фактор залежить від надійності та ефективності функціонування пристроїв релейного захисту та протиаварійної автоматики. Відповідно до підтвердженої статистики причин аварійності в електроенергетичних системах приблизно до 25% всіх складних аварій відбувається через неправильні дії релейного захисту та протиаварійної автоматики, а біля 60% випадків з цієї ж причини звичайний аварійний режим може переходити у складну системну аварію [1].

Що стосується неправильного налаштування релейного захисту та протиаварійної автоматики, то не варто очікувати на суттєву зміну ситуації, оскільки парк таких пристроїв в нашій країні переважно десь біля 80% складається з пристроїв на електромеханічній та електронній елементній базі, а впровадження цифрових пристроїв проходить повільно і поступово. Відомі на сьогодні методики розрахунку уставок розроблено ще в минулому столітті і часто вони не адаптовані під використання в сучасних енергосистемах, що включають до свого складу пристрої FACTS, системи передачі постійного струму, відновлювані джерела енергії і ін. Більш детально проблема неправильного налаштування та способи її мінімізації розглянуті авторами у [2].

Значних успіхів вдалося досягти у вирішенні проблеми підвищення програмно-апаратної надійності функціонування релейного захисту та протиаварійної автоматики. Це стало можливим завдяки появі та розвитку засобів математичного моделювання процесів та режимів в електроенергетичних систем: Real Time Digital Simulator (RTDS), Power Grid Real Time Digital Hardware in the Loop Simulator (eMEGASim), загальнорежимного моделюючого комплексу реального часу електроенергетичних систем, які дозволяють здійснювати перевірку в замкненому циклі пристроїв релейного захисту та протиаварійної автоматики в умовах, близьких до реальних умов їх функціонування. За допомогою подібних випробувань перевіряється як апаратна частина, так і внутрішні алгоритми релейного захисту та протиаварійної автоматики. У країнах Європи та Америки практика таких випробувань розвинена досить широко, проте, в Україні вона лише починає впроваджуватися [3].

Наявність же в подібних комплексах адекватних математичних моделей засобів релейного захисту та протиаварійної автоматики, що досить повно і достовірно відтворюють процеси в конкретних їх реалізаціях та у вимірювальних трансформаторах струму та напруги – деталізованих розроблюваних моделей, що дозволить підвищити ефективність перевірки пристроїв релейного захисту та протиаварійної автоматики в замкненому циклі за рахунок можливості проведення детального аналізу їх ключових функціональних ланок, а також відстеження реакції реального пристрою та моделі на зміни до електроенергетичних систем та достовірно виявляти причини невідповідності

у разі її появи. Крім того, максимальною стає ефективність налаштування релейного захисту та протиаварійної автоматики, а також перевірки їх алгоритмів.

Аналіз зазначених вище комплексів моделювання електроенергетичних систем показав відсутність у них подібних моделей, що робить актуальним завдання їх розробки. Схема реалізації цієї ідеї наведено на рис. 1.

Рисунок 1 – Схема реалізації перевірки пристроїв релейного захисту та протиаварійної автоматики з використанням їх моделей

В даний час вже виконано реалізацію деталізованих моделі диференційного захисту трансформаторів та диференціально-фазного захисту лінії, які успішно пройшли випробування в різних режимах роботи електроенергетичних систем з використанням даних, отриманих від загальнорежимного моделюючого комплексу реального часу електроенергетичних систем. Наступним кроком планується організувати стенд для перевірки в замкненому циклі даних захистів з використанням синтезованих моделей та загальнорежимного моделюючого комплексу реального часу електроенергетичних систем або RTDS.

Література

1. Оробчук Б. Автоматизована система релейного захисту від замикань на землю. Оробчук Б., Сисак І., Бабюк С. // Вісник ТНТУ. - 2012. - Том 66. - № 2. - С.198-206
2. Андреев М.В., Боровиков Ю.С. Оптимізація уставок диференціальних захистів трансформаторів і автотрансформаторів за допомогою їх адекватних математичних моделей // Сучасні проблеми науки і освіти, 2013. – №3 [Електронний ресурс]: режим доступу: <http://www.science-education.ua/109-9343>
3. Оробчук Б., Любінський Т. Розробка мікропроцесорного діагностично-випробувального лабораторного комплексу. Матеріали Міжнародної науково-технічної конференції „Фундаментальні та прикладні проблеми сучасних технологій “До 100-чя з дня заснування НАН України та на вшанування пам’яті Івана Пулюя. – Тернопіль, 2018